

جمهوری اسلامی ایران
مجلس شورای اسلامی

دوره نهم - سال دوم

تاریخ چاپ ۱۳۹۲/۸/۴

شماره چاپ ۷۹۸

شماره ثبت ۳۷۷

یک شوری

طرح اصلاح موادی از قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی
(نحوه رسیدگی به طرحها و لوایح قانونی)

کمیسیونهای ارجاعی

اصلی: تدوین آیین نامه داخلی مجلس

فرعی: شوراها و امور داخلی کشور

معاونت قوانین

اداره کل تدوین قوانین

باسمه تعالی

ریاست محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً طرح ذیل که به امضای ۲۹ نفر از نمایندگان رسیده است، جهت طی مراحل قانونی تقدیم می‌گردد.

مقدمه (دلایل توجیهی):

با عنایت به اینکه در رسیدگی به طرحها و لوایح مباحث از کار کارشناسی مطلوبی برخوردار نمی‌باشد به جهت افزایش کیفیت طرحها و لوایح و نحوه رسیدگی آن پیشنهاداتی به شرح ذیل تقدیم می‌گردد:

کاتب - سیدباقر حسینی - امیرآبادی فراهانی - طلا - خدائی سوری - سبحانی فر -
آقامحمدی - ملکشاهی - تاج گردون - بت کلیا - قادری -
کوچکی نژادارم ساداتی - پورمختار - احمدی لاشکی - خصوصی ثانی - جلیلی -
عبداللهی - مقتدای خوراسگانی - سلیمانی - حقیقت پور - اسمعیلی - جلالی -
دستغیب - جعفرزاده ایمن آبادی - نقوی حسینی - حسن پوریگلری - مفتاح -
فلاحی باباجان - علی پورخنکداری

عنوان طرح:

اصلاح موادی از قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (نحوه رسیدگی به طرحها و لوایح قانونی)

ماده ۱- ماده (۱۳۱) قانون آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۳۱- طرحهای قانونی پس از امضاء و ذکر نام و نام خانوادگی حداقل پانزده نفر از نمایندگان مجلس با رعایت این آیین نامه در فرم مخصوص تهیه و به هیأت رئیسه مجلس تقدیم می شود.

تبصره ۱- امضاء کنندگان طرحها قانوناً حق دارند در کمیسیون مربوط که طرح آنها مطرح است برای ادای توضیح حاضر شوند. کمیسیون باید تاریخ بحث را کتباً اعلام نماید.

تبصره ۲- شورای عالی استانها می تواند در حیطه وظایف و اختیارات شورا طرحهای مصوب خود را به رئیس جمهور تقدیم تا پس از تصویب آن در هیأت وزیران به صورت لایحه به مجلس ارائه شود یا با رعایت این آیین نامه به هیأت رئیسه مجلس تقدیم نماید تا به صورت طرح رسیدگی شود.

ماده ۲-

الف- مواد (۱۳۲)، (۱۳۵) و (۱۴۰) قانون حذف می شود.

ب- شماره ماده (۱۳۶) به (۱۳۵) تغییر می یابد.

پ- پاراگراف اول ماده (۱۳۷) به عنوان ماده (۱۳۶) تغییر می‌یابد و عبارت «و در صورت نداشتن وزیر مسؤوول نماینده دولت» بعد از عبارت «تناسب موضوع» اضافه می‌شود و پاراگراف دوم از عبارت «معاونان رئیس جمهور الی آخر ماده» به عنوان ماده (۱۴۰) تعیین می‌شود و عبارت «نمایندگان دولت» بعد از کلمه «وزرا» اضافه می‌شود.

ت- شماره ماده (۱۳۸) به (۱۳۷) تغییر می‌یابد.

ماده ۳- عنوان «چهارم - مقررات مشترک طرحها و لوایح» قبل از ماده (۱۴۱) حذف و همراه با متن زیر به عنوان ماده (۱۳۸) به قانون الحاق می‌شود:

سوم- مقررات مشترک طرحها و لوایح

ماده ۱۳۸- هر طرح یا لایحه با رعایت شرایط زیر در اولین جلسه علنی بعد از روز تسلیم با قرائت عنوان آن توسط رئیس جلسه یا یکی از دبیران اعلام وصول می‌شود:

۱- داشتن عنوان و موضوع مرتبط با عنوان

۲- دلایل ضرورت و نیازمندی به قانون جدید

۳- متناسب بودن مواد با موضوع

۴- کامل بودن از لحاظ ضماثم و پیوست‌ها

۵- رعایت نمودن آیین‌نامه داخلی مجلس

۶- تأمین بار مالی برای طرح

تبصره- تشخیص شرایط فوق به عهده معاونت قوانین مجلس می‌باشد.

ماده ۴- در ماده (۱۴۱) قانون عبارت «بیست و پنج نفر» به «پانزده نفر» تغییر می یابد و عبارت «هرگاه شور اول آن طرحها یا لوایح قبلاً خاتمه یافته باشد رسیدگی به طرح یا لایحه با پیشنهاد کمیسیون و تصویب مجلس یک شوری انجام خواهد شد» حذف می شود و تبصره زیر به این ماده الحاق می شود:

تبصره- چنانچه شور اول طرحها و لوایح دو شوری در دوره قبل به تصویب رسیده باشد در دوره جدید به صورت یک شوری رسیدگی خواهد شد.

ماده ۵- ماده (۱۴۴) قانون حذف و شماره ماده (۱۴۳) به (۱۴۴) تغییر می یابد و متن زیر به عنوان ماده (۱۴۳) به قانون الحاق می شود:

ماده ۱۴۳- هیأت رئیسه موظف است قبل از اعلام وصول طرح یا لایحه نسبت به تعیین کمیسیون اصلی اقدام و در زمان اعلام وصول به اطلاع نمایندگان برساند و ظرف چهل و هشت ساعت پس از اعلام وصول نیز چاپ و ضمن ارجاع به کمیسیون اصلی در اختیار سایر کمیسیون های تخصصی، نمایندگان، معاونت امور مجلس ریاست جمهوری، دستگاههای اجرایی ذی ربط و مرکز پژوهشهای مجلس قرار دهد.

تبصره ۱- طرحها و لوایحی که به کمیسیون مشترک ارجاع می شود در حکم کمیسیون اصلی خواهد بود.

تبصره ۲- در مواردی که کمیسیون یا کمیسیون هایی به نحوه تعیین کمیسیون اصلی معترض باشند حداکثر ظرف چهل و هشت ساعت پس از اعلام در جلسه علنی می توانند مراتب اعتراض خود را به هیأت رئیسه اعلام

کنند. هیأت رئیسه موظف است ظرف یک هفته به موضوع رسیدگی و اتخاذ تصمیم نماید.

ماده ۶- ماده (۱۴۵) قانون به شرح زیر اصلاح می شود:

ماده ۱۴۵- کمیسیون اصلی، رسیدگی به طرح یا لایحه ارجاعی را پس از ده روز شروع خواهد کرد و مهلت رسیدگی برای طرح یا لایحه عادی حداکثر دو ماه و یک فوریتی حداکثر یک ماه خواهد بود و این مهلت با موافقت هیأت رئیسه مجلس به همین میزان برای یک بار قابل تمدید می باشد. چنانچه حجم مواد طرح یا لوایح مذکور به میزانی باشد که در حد مافوق قابل رسیدگی نباشد به تشخیص هیأت رئیسه قابل تمدید است.

تبصره ۱- کمیسیون های تخصصی و نمایندگان می توانند به ترتیب حداکثر پانزده و ده روز کاری پس از چاپ و توزیع طرح یا لایحه عادی پیشنهادهای خود را درخصوص کلیات و جزئیات به کمیسیون اصلی تسلیم نمایند و درخصوص طرح یا لایحه یک فوریتی فرصت کمیسیون های فرعی ده روز و نمایندگان پنج روز کاری می باشد.

تبصره ۲- چنانچه حداقل یک دوم اعضای کمیسیون اصلی رسیدگی به طرح یا لایحه توسط مرکز پژوهش های مجلس را درخواست نمایند، کمیسیون موظف است ظرف چهل و هشت ساعت طرح یا لایحه را به انضمام پیشنهادهایی که در موعد مقرر واصل شده است برای رسیدگی به مرکز پژوهش ها ارسال نماید.

مرکز پژوهش‌ها موظف است با هماهنگی کمیسیون اصلی از صاحب‌نظران، مدیران و کارشناسان دستگاه‌های دولتی و غیردولتی که تعیین می‌کند برای رسیدگی به طرح یا لایحه ارجاعی دعوت نماید و پس از مطالعه تطبیقی و تجربیات موفق سایر کشورها حداکثر ظرف سی روز برای طرح یا لایحه عادی و بیست روز برای طرح یا لایحه یک فوریتی، گزارش جامع خود را به کمیسیون اصلی ارسال نماید و در صورت عدم نیاز به قانون، دلایل رد طرح یا لایحه را به کمیسیون گزارش نماید و در جلسات کمیسیون شرکت و از گزارش خود دفاع نماید.

در گزارش مرکز باید اسناد بالادستی از جمله قانون اساسی، سند چشم‌انداز، سیاست‌های کلی نظام، قوانین برنامه و سایر قوانین مهم مورد توجه قرار گیرد.

ماده ۷- ماده (۱۴۶) قانون به شرح زیر اصلاح می‌شود و تبصره (۱) و (۲) آن ابقاء و تبصره های (۳) و (۴) به شرح زیر به این ماده الحاق می‌شود:

ماده ۱۴۶- کمیسیون اصلی موظف است در مهلت تعیین شده از نمایندگان کمیسیون‌های تخصصی و نمایندگانی که پیشنهاد آنها به تصویب کارگروه منتخب کمیسیون اصلی و مرکز پژوهش‌ها نرسیده دعوت نماید همچنین در طرحها و لوایحی که کمیسیون اصلی بدون ارجاع به مرکز پژوهش‌ها رسیدگی می‌کند از نمایندگان کمیسیون‌های تخصصی و نمایندگانی که در موعد مقرر پیشنهاد داده‌اند دعوت نماید گزارش خود را درخصوص تصویب، رد، مسکوت ماندن، تغییر و تکمیل هر طرح یا لایحه را به مجلس تقدیم نماید.

تبصره ۳- در صورتی که طرح یا لایحه در کمیسیون اصلی به تصویب برسد گزارش آن به هیأت رئیسه ارسال تا چاپ و توزیع شود.

نمایندگان، می‌توانند ظرف یک هفته از تاریخ چاپ و توزیع گزارش کمیسیون اصلی پیشنهادهای خود را در خصوص برگشت به طرح یا لایحه اصلی برای هر ماده حذف کل و جزء، رفع ابهام و اصلاح مواد به هیأت رئیسه مجلس جهت چاپ تسلیم نمایند تا در جلسه علنی قابل طرح باشد.

تبصره ۴- در صورت عدم ارسال گزارش کمیسیون اصلی در مدت تعیین شده، هیأت رئیسه موظف است در صورت تقاضای پانزده نفر از طراحان برای طرح یا درخواست رئیس جمهور برای لایحه، اصل طرح یا لایحه را طبق نوبت در دستور کار مجلس قرار دهد لکن چنانچه گزارش کمیسیون سه روز قبل از شروع رسیدگی طرح یا لایحه در مجلس، چاپ و توزیع شده باشد تا نمایندگان از فرصت قانونی جهت ارائه پیشنهاد خود استفاده نمایند در جلسه علنی گزارش کمیسیون جایگزین طرح یا لایحه اصلی شده و رسیدگی می‌شود.

ماده ۸- تبصره (۵) ماده (۱۵۰) قانون حذف می‌شود.

ماده ۹- ماده (۱۵۱) قانون به شرح زیر اصلاح و مواد (۱۵۳) و (۱۵۴) و (۱۵۶) و (۱۵۷) حذف می‌شود:

ماده ۱۵۱- هنگامی که گزارش کمیسیون در خصوص طرح یا لایحه در جلسه علنی مطرح می‌شود ابتداء سخنگوی کمیسیون حداکثر به مدت ده دقیقه در خصوص گزارش کمیسیون توضیحات لازم را ارائه می‌دهد و در صورت ثبت نام نمایندگان، حداکثر دو نفر مخالف و دو نفر موافق به ترتیب یک

مخالف و یک موافق هر کدام پنج دقیقه نظرات خود را درباره کلیات و نقاط ضعف و قوت، نقایص و امتیازات، لزوم یا عدم لزوم، محاسن و معایب و در نهایت قبول یا رد گزارش بیان می نمایند و سپس نماینده دولت و سخنگوی کمیسیون هر کدام حداکثر به مدت ده دقیقه نظرات خود را بیان می کنند و برای تصویب کلیات رأی گیری می شود.

در صورت تصویب کلیات ابتداء بحث و رأی گیری در خصوص موادی که دارای پیشنهاد چاپ شده نمایندگان باشد انجام می شود به نحوی که ابتداء مصوبه کمیسیون اصلی در خصوص آن ماده توسط سخنگوی کمیسیون مطرح می شود و در صورت تصویب پیشنهادهای چاپ شده نمایندگان به شرط عدم مغایرت با مصوبه کمیسیون قابل طرح است و در صورت عدم تصویب مصوبه کمیسیون اصلی، پیشنهاد چاپ شده نمایندگان به ترتیب برگشت به طرح یا لایحه اولیه، اصلاحی، حذف جزء و کل، رفع ابهام و الحاقی مطرح و رأی گیری انجام می شود.

در صورتی که ماده مصوب کمیسیون و پیشنهادهای چاپ شده به تصویب نرسد آن ماده از گزارش کمیسیون حذف شده تلقی می شود و در پایان کلیه مواد باقیمانده گزارش کمیسیون که دارای پیشنهاد چاپ شده نیستند توسط دبیر جلسه قرائت و به صورت یکجا رأی گیری می شود و چنانچه به تصویب نرسد به تشخیص رئیس جلسه یا پانزده نفر از نمایندگان برای برخی از مواد جداگانه رأی گیری و موادی که به تصویب نرسد حذف می شود و برای مابقی مواد یکجا رأی گیری انجام می شود.

تبصره ۱- هرگاه کلیات طرح یا لایحه در گزارش کمیسیون اصلی به تصویب نرسیده باشد در مجلس پس از مذاکرات در خصوص تصویب کلیات رأی گیری انجام می شود و در صورت تصویب، طرح یا لایحه برای شور دوم به کمیسیون اصلی ارجاع می شود و در صورت عدم تصویب مجلس، طرح یا لایحه از دستور خارج و بایگانی می شود.

تبصره ۲- در صورت عدم آمادگی یا عدم حضور سخنگوی کمیسیون، به ترتیب رئیس یا یکی از نواب رئیس یا هر یک از اعضای کمیسیون از گزارش کمیسیون دفاع خواهد کرد.

تبصره ۳- زمان بررسی پیشنهاد چاپ شده نمایندگان پس از صحبت پیشنهاد دهنده و صحبت یک مخالف و موافق و نماینده دولت و سخنگوی کمیسیون هر کدام حداکثر به مدت پنج دقیقه رأی گیری انجام می شود.

تبصره ۴- در مواردی که طرح یا لایحه طبق این آیین نامه به صورت دوشوری رسیدگی می شود در شور اول فقط کلیات و در شور دوم فقط مواد طبق این آیین نامه رسیدگی خواهد شد.

هیأت رئیسه محترم مجلس شورای اسلامی

احتراماً، در اجرای ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور

مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵ نظر معاونت قوانین به شرح پیوست نسبت به طرح اصلاح

موادی از قانون آیین‌نامه داخلی مجلس شورای اسلامی (نحوه رسیدگی به

طرحها و لوایح قانونی) تقدیم می‌گردد.

معاونت قوانین

نظر اداره کل تدوین قوانین

در اجرای بندهای (۲) و (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور

مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵

۱- در اجرای بند (۲):

در طرح تقدیمی آیین تگارش قانونی و ویرایش ادبی رعایت شده است.

رعایت نشده است، متن اصلاحی طرح به ضمیمه تقدیم می شود.

۲- در اجرای بند (۴):

اول: از نظر قانون اساسی؛

طرح تقدیمی با قانون اساسی مطابقت ندارد.

دارد. اصل اصول مغایر و دلیل مطابقت به ضمیمه تقدیم می گردد.

دوم: از نظر سیاست های کلی نظام و سند چشم انداز؛

طرح تقدیمی با سیاست های کلی نظام و سند چشم انداز مطابقت ندارد.

دارد. دلیل مطابقت به ضمیمه تقدیم می شود.

سوم: از نظر قانون برنامه؛

طرح تقدیمی با قانون برنامه مطابقت ندارد.

دارد. دلیل مطابقت به ضمیمه تقدیم می شود.

چهارم: از نظر آیین نامه داخلی مجلس؛

وضعیت طرح تقدیمی از جهت رعایت مقررات آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی بشرح

زیر می باشد:

ماده ۱۳۱ -

۱- حداقل امضاء لازم (۱۵ نفر) دارد
 ندارد

۲- موضوع و عنوان مشخص دارد
 ندارد

۳- دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد در مقدمه دارد
 ندارد

۴- موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان دارد
 ندارد

ماده ۱۳۴ - قبلاً تقدیم نگردیده است

قبلاً در جلسه علنی شماره مورخ تقدیم و در تاریخ در مجلس / کمیسیون

(موضوع اصل ۸۵ قانون اساسی) رد شده و اینک:

با انقضاء شش ماه پیش از انقضاء شش ماه

مجدداً قابل پیشنهاد به مجلس می باشد.

نمی باشد.

ماده ۱۴۲ - طرح تقدیمی دارای یک موضوع است و پیشنهاد آن به عنوان ماده واحده مواجه با ایراد نمی باشد.
 می باشد. بیش از یک موضوع مواد متعدد

ماده ۱۴۴ - رعایت اصل هفتاد و پنجم قانون اساسی شده است.

نشده است. موارد و دلیل مغایرت به ضمیمه تقدیم می شود.

ماده ۱۸۵ - موجب اصلاح یا تغییر برنامه مصوب نمی شود و نیاز به $\frac{2}{3}$ رأی نمایندگان ندارد.
 می شود دارد.

تعداد چهار برگ اظهارنظر به عنوان ضمیمه تقدیم می شود.

مدیر کل تدوین قوانین

نظر اداره کل تدوین قوانین

در اجرای بندهای (۲) و (۴) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات کشور
مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵

- ۱- در حذف و اضافه مواد در این طرح ترتیب شماره مواد مخدوش شده به گونه‌ای که برخی مواد حذف شده ولی ماده‌ای جایگزین آنها نشده است.
- ۲- پیشنهاد می‌شود در ماده (۱۳۱) اصلاحات ذیل اعمال شود:
- الف- در سطر اول تبصره (۱) کلمه «قانوناً» حذف شود.
- ب- جمله اخیر تبصره (۱) آنجا که حکم می‌کند «کمیسیون باید تاریخ بحث را کتباً اعلام نماید» مشابه تبصره (۶) ماده (۱۵۰) و لذا زائد است و می‌توان آن را حذف کرد.
- پ- در سطر دوم تبصره (۲) پس از عبارت «رئیس جمهور تقدیم» فعل «نماید» اضافه شود.
- ت- در سطر چهارم تبصره (۲) فعل «نماید» به «کند» و فعل «شود» به «گردد» اصلاح شود.
- ۳- در ماده (۱۳۸) فاصله زمانی یک جلسه‌ای برای تشخیص رعایت شرایط شش گانه طرحها و لوایح توسط معاونت قوانین فرصتی بسیار اندک است و باید افزایش یابد. همچنین پیشنهاد می‌شود سه بند به ذیل ماده (۱۳۸) اصلاحی اضافه گردد:
- بند ۷- عدم مغایرت با قانون اساسی
- بند ۸- عدم مغایرت با سند چشم‌انداز
- بند ۹- عدم مغایرت با قانون برنامه
- ۴- پیشنهاد می‌شود در ماده (۱۴۱) اصلاحات ذیل اعمال گردد:
- الف- عبارت «پانزده نفر» به «حداقل پانزده نفر» اصلاح شود.
- ب- تأثیر وجود تبصره پیشنهادی در ماده (۱۴۱) با حذف آن یکی است. توضیح اینکه «یک‌شوری» یعنی اول تصویب کلیات و سپس بلافاصله ورود به جزئیات

و این حکم پس از تصویب کلیات، بی‌معناست. باید عبارت اخیر تبصره مذکور به شرح زیر اصلاح شود:

«در دوره جدید شور دوم آن مورد بررسی قرار می‌گیرد.»

۵- پیشنهاد می‌شود در ماده (۱۴۳) اصلاحات ذیل اعمال گردد:

الف- در سطور دوم و چهارم این ماده عبارت «کمیسیون اصلی» به عبارت «کمیسیونهای ذی‌ربط» اصلاح شود.

ب- در سطور چهارم تا آخر پاراگراف اول این ماده به جای عبارات «سایر کمیسیونهای تخصصی»، «... مرکز پژوهشهای مجلس» عبارت «نمایندگان و دستگاههای اجرایی و قضائی و مرکز پژوهشهای مجلس» جایگزین شود.

پ- بهتر است عبارت زیر به انتهای تبصره (۲) ماده (۱۴۳) الحاق شود: «در صورت تأیید نظر این کمیسیون، مهلت کمیسیون تخصصی مزبور برای ارائه گزارش به کمیسیون اصلی، به میزان مجموع زمان صرف‌شده به شرح بالا، افزوده می‌شود.»

ت- پیشنهاد می‌شود متن ماده (۱۳۹) به عنوان تبصره ذیل این ماده منظور شود.

ج- پیشنهاد می‌شود عبارت «ظرف چهل و هشت ساعت» به عبارت «ظرف یک هفته» تغییر یابد.

۶- پیشنهاد می‌شود در ماده (۱۴۵) اصلاحات ذیل اعمال شود:

الف- در سطر پنجم این ماده کلمه «ما فوق» به «مذکور» اصلاح شود.

ب- در طرحها و لوایح با حجم بالا در این اصلاحیه نیز مهلت تمدید مشخص نشده و این محل اشکال است.

پ- در تبصره (۱) ماده مزبور ارائه پیشنهاد نمایندگان به کمیسیون فرعی برای چه مقصودی است؟ به نظر می‌رسد باید زمانی در حد دو یا سه برابر تعیین و مشخص گردد.

ت- حکم تبصره (۲) به این معنی است که برای ورود مرکز پژوهشها به امر بررسی طرحها و لوایح باید روشی خاص پیش‌بینی شود والا مرکز، خود این امر

را اجرایی نمی‌کند. از طرف دیگر به حسب ظاهر امکان درخواست کمیسیون‌های فرعی نیز سلب می‌شود. در این پیشنهاد ارتباط مرکز با دستگاهها کانالیزه شده است. با این حال قید اخیر مندرج در پاراگراف سوم این تبصره مناسب است.

۷- پیشنهاد می‌شود در ماده (۱۴۶) اصلاحات ذیل اعمال گردد:

الف- در این ماده، کمیسیون «تخصصی» به «فرعی» اصلاح شود.

ب- در این ماده به صورت تلویحی به کارگروه مشترک منتخب کمیسیون اصلی و مرکز پژوهشها و حق تنظیم گزارش توسط آنها اشاره دارد. این امر به نوعی هم وزن قرار دادن مرکز با نمایندگان است؛ لذا پیشنهاد می‌شود عباراتی که عضویت مرکز در کارگروه را منظور نموده حذف شود.

پ- عبارت مندرج در سطور دوم و سوم «به تصویب کارگروه منتخب کمیسیون اصلی و مرکز پژوهشها نرسیده» ابهام دارد؛ بنابراین از متن مذکور، عبارت «و مرکز پژوهشها» حذف شود.

ت- ذیل صفحه (۶) دو سطر آخر، حرف «را» تکرار شده است؛ مورد دوم حذف شود.

ث- در پاراگراف دوم تبصره (۳) این ماده مهلت «یک هفته‌ای» پیش‌بینی کرده است در حالی که در مواردی چون برنامه یا بودجه یا احتمالاً موارد دوفوریتی قابل اجراء نیست و باید زمان کوتاهتری منظور شود.

ج- در تبصره (۳) ماده (۱۴۶) عبارت «نماید» به عبارت «نمایند» تغییر یابد.

چ- عبارت «تا در جلسه علنی قابل طرح باشد» در انتهای تبصره (۳) حذف شود.

ح- عبارت «تا نمایندگان از فرصت قانونی جهت ارائه پیشنهاد خود استفاده نمایند» در تبصره (۴) ماده (۱۴۶) حذف و متن زیر به انتهای این تبصره الحاق شود:

«در این صورت نمایندگان می‌توانند پیشنهادهای موضوع پاراگراف دوم تبصره (۳) را حداکثر ۴۸ ساعت پس از چاپ و توزیع گزارش برای چاپ و

توزیع به هیأت رئیسه تسلیم نمایند.»

۸- پیشنهاد می‌شود در ماده (۱۵۱) اصلاحات ذیل اعمال شود:

الف- بخش اعظم صدر ماده مزبور به دلیل وجود جزء (۲) بند (الف) ماده (۱۱۲) به شرح زیر، باید حذف شود:

موارد حذف: «حداکثر به مدت ۱۰ دقیقه»، «حداکثر دونفر»، «و دو نفر»، «به ترتیب یک مخالف و یک موافق هر کدام ۵ دقیقه» و «هر کدام حداکثر به مدت ده دقیقه» در صورت ضرورت، جزء (۲) مذکور باید اصلاح گردد.

ب- روش پیش‌بینی شده در پاراگراف دوم ماده (۱۵۱) نظم را از بررسی می‌گیرد و احتمالاً منطبق قابل دفاعی نداشته باشد. با این وجود اینکه ابتدا نظر کمیسیون رأی‌گیری شود سپس پیشنهادهای اصلاحی با قید «در صورتی که بتوان آن را با نظر کمیسیون، تلفیق نمود»، تاحدی قابل دفاع است. از طرفی عدم تصویب نیز معادل حذف ارزیابی شده که این نیز قابل قبول است.

از آنجا که در ماده (۱۴۲) تصریح شده که باید بررسی متن، ماده به ماده صورت گیرد؛ رأی‌گیری به صورت یکجا صحیح نیست به‌ویژه که نمایندگان محترم به هر جهت ممکن است علیرغم نداشتن پیشنهاد، به تعدادی از مواد رأی مثبت ندهند.

ت- حکم تبصره (۲) ماده (۱۵۱) برای اینکه عام‌الشمول شود، باید ذیل جزء (۲) بند (الف) ماده (۱۱۲) قرار گیرد.

ث- ماده (۱۱۲) ترتیب و مدت نطق را مشخص کرده و زمان ۵ دقیقه‌ای دفاع از پیشنهاد، مخالفت و موافقت در مورد آن و استدلال دولت و سخنگوی کمیسیون در آن ماده ضمن دو فقره مندرج ذیل جزء (۳) بند (الف) آن تعیین شده است. با این توضیح، حذف تبصره (۳) ماده (۱۵۱) ارجح است.

نظر اداره کل اسناد و تنقیح قوانین

در اجرای بندهای (۱) و (۳) ماده (۴) قانون تدوین و تنقیح قوانین و مقررات

کشور مصوب ۱۳۸۹/۳/۲۵

۱- در اجرای بند (۱):

الف- در خصوص طرح تقدیمی قوانین متعارض وجود ندارد

وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

ب- در خصوص طرح تقدیمی قوانین مرتبط وجود ندارد

وجود دارد که به شرح ضمیمه تقدیم می‌شود.

۲- در اجرای بند (۳):

با عنایت به بررسیهای به عمل آمده قانونگذاری در این موضوع لازم است.

لازم نیست.

تعداد شش برگ سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری به ضمیمه تقدیم می‌شود.

مدیر کل اسناد و تنقیح قوانین

سوابق قانونی و دلایل ضرورت قانونگذاری

الف - دلایل ضرورت قانونگذاری

- ۱- تبصره الحاقی به ماده (۱۳۱) تکرار ماده (۱۳۲) قانون است که تکلیف آن از جهت نسخ صریح یا ابقاء مشخص نشده است.
- ۲- طرح فاقد شماره مواد (۳) و (۵) می باشد.
- ۳- ماده (۹) دارای ایرادات نگارشی می باشد که نیازمند اصلاح است.
- ۴- طرح دارای اغلاط تأییدی می باشد. به طور نمونه در ماده (۱) ادای توضیح، ادعای توضیح درج شده است.

ب - سوابق قانونی

آیین نامه داخلی مجلس شورای اسلامی

ماده ۱۳۱- طرحهای قانونی با امضاء و ذکر نام حداقل پانزده نفر از نمایندگان در مجلس به رئیس جلسه تسلیم می شود و پس از اعلام وصول و قرائت عنوان آن توسط رئیس یا یکی از دبیران، در همان جلسه به کمیسیونهای مربوط ارجاع می شود. این طرحها پس از ارجاع به کمیسیونهای ذی ربط چاپ و توزیع و نسخه ای از آن توسط رئیس برای وزیر یا وزیران مربوط ارسال می گردد. طرحها نیز همانند لوایح، باید دارای موضوع و عنوان مشخص باشند و دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد آن در مقدمه به وضوح درج شود و همچنین دارای موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان طرح نیز باشد.

ماده ۱۳۵- لوایح قانونی که از طرف دولت به مجلس پیشنهاد می شود، باید:

- ۱- دارای موضوع و عنوان مشخص باشد.
  - ۲- دلایل لزوم تهیه و پیشنهاد آن در مقدمه لایحه به وضوح درج شود.
  - ۳- دارای موادی متناسب با اصل موضوع و عنوان لایحه باشد.
- ماده ۱۴۰- طرحهای مصوب شورای عالی استانها که باید دارای عنوان و مقدمه توجیهی مشخص و مواد متناسب باشد، مستقیماً یا توسط دولت به مجلس تقدیم می شود. وصول این طرحها توسط رئیس جلسه یا یکی از دبیران اعلام و برای بررسی به کمیسیون ذی ربط ارجاع و سپس چاپ و بین نمایندگان توزیع و نسخه ای از آن نیز برای هیأت وزیران به منظور حضور و دفاع از مواضع خود ارسال می شود.

تبصره - نحوه رسیدگی به این طرحها و نیز تقاضای استرداد آنها مشابه لوایح دولت خواهد بود.

ماده ۱۳۶ - طبق اصل هفتاد و چهارم (۷۴) قانون اساسی کلیه لوایح قانونی تقدیمی به مجلس باید به امضای رئیس جمهور و وزیر یا وزرای مؤول رسیده باشد. در صورت نداشتن وزیر مؤول، امضای رئیس جمهور کافی است.

ماده ۱۳۷ - لوایح قانونی باید در جلسه علنی مجلس توسط وزیر مربوط و یا نماینده دولت تقدیم گردد و در موقع طرح آن نیز باید وزیر مربوط یا یکی از وزرا به تناسب موضوع حاضر باشد. معاونان رئیس جمهور و وزرا، رئیس یا نائب رئیس شورای عالی استانها که به صورت رسمی به مجلس معرفی شده باشند، می توانند حسب مورد در جلسات مجلس و کمیسیونها برای توضیح و دفاع لازم حضور یابند.

ماده ۱۳۸ - استرداد لوایح قانونی با تصویب هیأت وزیران به ترتیب ذیل امکانپذیر خواهد بود:

۱ - در صورتی که استرداد پیش از تصویب کلیات لایحه در مجلس باشد رئیس جمهور کتباً با ذکر دلیل آن را مسترد می نماید و گزارش آن در جلسه علنی اعلام می شود.

۲ - در صورتی که استرداد پس از تصویب کلیات لایحه و در هر مرحله تا پیش از تصویب نهائی باشد، وزیر مربوط یا یکی از معاونان رئیس جمهور به تناسب موضوع ضمن ارائه درخواست رئیس جمهور می تواند با ذکر دلیل در جلسه علنی مجلس و صحبت یک نفر مخالف هر یک به مدت ده دقیقه و تصویب مجلس آن را مسترد نماید.

ماده ۱۴۱ - در ابتدای هر دوره قانونگذاری، هیأت رئیسه صورتی از طرحها و لوایحی را که معوق مانده به وسیله معاونت قوانین تهیه می کند و در اختیار نمایندگان می گذارد و صورتی نیز برای دولت ارسال می دارد. هر یک از طرحها و لوایح معوقه که لزوم رسیدگی به آن به وسیله بیست و پنج نفر از نمایندگان یا از طرف دولت تقاضا شود، طبق آیین نامه به کمیسیونهای مربوطه ارجاع می شود و کمیسیونها رسیدگی را به ترتیب مندرج در این آیین نامه انجام می دهند. هرگاه شور اول آن طرحها یا لوایح قبلاً خاتمه یافته باشد رسیدگی به طرح یا لایحه با پیشنهاد کمیسیون و تصویب مجلس یک شوری انجام خواهد شد. در صورت تغییر دولت، چنانچه دولت جدید رسماً استرداد لوایحی را اعلام کرده باشد، آن لوایح از جریان خارج خواهد شد.

ماده ۱۴۴ - رئیس جلسه مکلف است وصول کلیه طرحها و لوایح عادی را که به مجلس تقدیم می شود با رعایت اصل هفتاد و پنجم (۷۵) قانون اساسی در همان جلسه و یا حداکثر دو جلسه بعد مجلس اعلام و همزمان به کمیسیونهای مربوطه ارجاع نماید و به دستور وی فوراً تکثیر و در

اختیار نمایندگان قرار گیرد.

ماده ۱۴۳- بررسی و تصویب کلیه طرحها و لوایح هادی یک‌شوری خواهد بود به‌جز مواردی که در این آیین‌نامه نحوه رسیدگی مشخص شده و یا به تشخیص هیأت رئیسه بررسی آنها به صورت دوشوری ضرورت داشته باشد.

تبصره- چنانچه نظر کمیسیون مبنی بر رد یا مسکوت ماندن طرح یا لایحه موضوع این ماده باشد و در جلسه علنی، کلیات آن طرح یا لایحه به تصویب برسد این‌گونه طرحها و لوایح به کمیسیون برای رسیدگی شور دوم ارجاع می‌شود.

ماده ۱۴۵- طرحها و لوایحی که جنبه‌های مختلف داشته و علاوه بر کمیسیون اصلی به کمیسیون دیگری هم ارتباط پیدا می‌نماید، از طرف رئیس مجلس پس از مشخص نمودن کمیسیون‌های اصلی و فرعی و مواد مربوط به کمیسیون‌های فرعی به کمیسیون‌های ذی‌ربط ارجاع می‌شود تا نسبت به قسمتی که مربوط به آن کمیسیون‌ها است شور و بررسی به عمل آورده و ظرف ده روز که با موافقت کمیسیون اصلی تا ده روز دیگر قابل تمدید است، گزارش آن را تهیه و به کمیسیون اصلی ارسال نمایند. کمیسیون اصلی، رسیدگی به طرحها و لوایح ارجاعی را پس از ده روز و دریافت نظر کمیسیون‌های فرعی و دعوت نمایندگان آن شروع خواهد کرد. گزارش نهائی که شامل گزارش کمیسیون اصلی و گزارش کمیسیون‌های فرعی است توسط کمیسیون اصلی برای طرح و بررسی در مجلس تقدیم می‌گردد.

چنانچه نظر کمیسیون‌های فرعی در کلیات با نظر کمیسیون اصلی متفاوت باشد، قبل از رأی‌گیری سخنگو یا یکی از اعضای آن کمیسیون‌ها می‌توانند نظر کمیسیون خود را توضیح دهد.

تبصره - در مواردی که کمیسیون یا کمیسیون‌هایی به نحوه ارجاع طرح یا لایحه معترض باشند مراتب اعتراض خود را به هیأت رئیسه اعلام می‌کنند، هیأت رئیسه موظف است در اولین فرصت به موضوع رسیدگی و اتخاذ تصمیم نماید.

ماده ۱۴۶- گزارش رد یا مسکوت ماندن یا تصویب و تغییر یا تکمیل هر طرح یا لایحه‌ای که به کمیسیون ارجاع می‌شود باید، ظرف مدتی که از طرف هیأت رئیسه مجلس با توافق کمیسیون مربوطه معین و اعلام می‌شود و از یک ماه از تاریخ وصول به دفتر کمیسیون تجاوز نخواهد کرد، به مجلس ارسال شود.

در مورد طرحها و لوایح مفصل، هرگاه کمیسیون نتوانست رسیدگی به آن را در مدت تعیین شده تمام کند، باید موضوع را به رئیس مجلس گزارش دهد. در این صورت با پیشنهاد کمیسیون مربوطه و تصویب هیأت رئیسه این مدت تمدید می‌گردد.

در صورت عدم ارسال گزارش کمیسیون در مدت تعیین شده، پس از تقاضای ده نفر از طراحان

برای طرح یا درخواست دولت برای لایحه، هیأت رئیسه موظف است موضوع را بررسی و در صورت موافقت، اصل طرح یا لایحه را طبق نوبت در دستور کار مجلس قرار دهد. چنانچه گزارش کمیسیون بیست و چهار ساعت قبل از شروع رسیدگی طرح یا لایحه در مجلس، چاپ و توزیع شده باشد در جلسه علنی، گزارش کمیسیون رسیدگی می‌شود.

تبصره ۱- کمیسیون‌ها می‌توانند گزارش طرحها و لوایح مشابه یا با موضوع مشترک یا نزدیک به هم را در یک گزارش به مجلس ارائه نمایند.

تبصره ۲- گزارش چاپ شده کمیسیون تا زمانی که در دستور هفتگی درج نشده باشد فقط با تصویب دو سوم اعضای کمیسیون و تأیید هیأت رئیسه مجلس قابل تغییر و اصلاح است و در صورت درج در دستور هفتگی قابل تغییر و اصلاح نیست.

ماده ۱۵۰- در کلیه مواردی که طرحها و لوایح اعم از دوشوری، یک‌شوری و فوریتی و یا موادی از آنها و همچنین کلیه مصوبات اعاده شده توسط شورای نگهبان به کمیسیون جهت رسیدگی ارجاع می‌شود، نمایندگان می‌توانند تا چهار ساعت قبل از رسیدگی در کمیسیون اصلی، پیشنهادهای خود را در فرم مخصوص تنظیم و به هیأت رئیسه کمیسیون تحویل دهند.

تبصره ۱- ارائه پیشنهادهای نمایندگان در مواردی که در این آیین‌نامه به صراحت برای آن زمان دیگری تعیین شده است، مشمول حکم این ماده نیست.

تبصره ۲- اعضای هر کمیسیون می‌توانند هنگام رسیدگی موارد ارجاهی به آن کمیسیون، پیشنهادهای خود را طرح نمایند.

تبصره ۳- نمایندگان پیشنهاددهنده می‌توانند در کمیسیون مربوط حاضر شوند و توضیحات لازم را درباره پیشنهاد خود بدهند. کمیسیون موظف است نمایندگان را که حداقل بیست و چهار ساعت قبل از شروع رسیدگی، پیشنهاد خود را تحویل داده‌اند به صورت کتبی برای شرکت در کمیسیون و دفاع از پیشنهاد خود دعوت نماید.

تبصره ۴- طرحها و لوایحی که به صورت دوشوری رسیدگی می‌شود پیشنهادها در شور اول درباره کلیات و در شور دوم در خصوص مواد پذیرفته می‌شود.

تبصره ۵- کلیه پیشنهادهای کتبی نمایندگان که در زمان رسیدگی، در کمیسیون حضور داشته‌اند همراه با گزارش کمیسیون، چاپ و توزیع می‌شود.

تبصره ۶- معاونت قوانین موظف است به نحو مقتضی زمان رسیدگی به موضوعات ارجاعی در کمیسیون را به اطلاع نمایندگان برساند.

ماده ۱۵۱- هنگامی که گزارش کمیسیون‌های ذی‌ربط در خصوص طرح یا لایحه عادی برای

شور اول در جلسه علنی مطرح می‌گردد، درباره نقاط ضعف و قوت، نقایص و امتیازات و لزوم یا عدم لزوم آن طرح و لایحه در کلیات مذاکره شود و پس از آن نسبت به اصل طرح یا لایحه رأی‌گیری به عمل می‌آید. در صورت تصویب کلیات، جهت رسیدگی در شور دوم به کمیسیون مربوطه ارجاع می‌شود.

ماده ۱۵۳- در شور دوم درباره اصل مواد مذاکره به عمل نمی‌آید مگر آنکه در گزارش کمیسیون مواد جدیدی اضافه شده باشد یا به تشخیص هیأت رئیسه در بعضی مواد تغییرات اساسی داده شده باشد. در این صورت اولین مخالف و موافق (براساس تابلو مخصوص ثبت نام یا دستگاه الکترونیک) هریک به مدت پنج دقیقه صحبت می‌کنند و در صورت لزوم سخنگوی کمیسیون و نماینده دولت نیز صحبت می‌کنند و آنگاه نسبت به ماده یا مواد مورد نظر رأی‌گیری می‌شود.

ماده ۱۵۴- چنانچه در شور دوم، کمیسیون بعضی از مواد طرح یا لایحه را حذف و یا تغییر کلی داده باشد، هریک از نمایندگان می‌توانند همان ماده را پیشنهاد نمایند و پس از صحبت یک مخالف و یک موافق و سخنگوی کمیسیون و نماینده دولت نسبت به ماده رأی‌گیری می‌شود. چنانچه اصل ماده تصویب شد پیشنهادهای اصلاحی که قبلاً به کمیسیون داده شده، قابل طرح و بحث و رأی‌گیری خواهد بود.

ماده ۱۵۶- اصلاحاتی که در ماده‌ای پیشنهاد می‌گردد قبل از خود ماده درباره آنها در مجلس رأی گرفته می‌شود.

ماده ۱۵۷- هنگام بحث نسبت به هر ماده، هرگاه پیشنهاد حذف تمام یا قسمتی از ماده یا رفع ابهام از آن بشود، پس از توضیح پیشنهاد دهنده و اظهارات یک مخالف و یک موافق نسبت به پیشنهاد اخذ رأی به عمل خواهد آمد. در صورت تصویب پیشنهاد، نسبت به بقیه ماده بحث و اخذ رأی به عمل خواهد آمد.

قانون شرح وظایف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی (مصوب ۱۳۷۴/۹/۱۹)

ماده ۱- هدف مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی فراهم آوردن زمینه‌های لازم در جهت کارشناسی هر چه بهتر قوانین، پشتیبانی علمی و پژوهشی متناسب با وظایف مجلس شورای اسلامی و بهره برداری از اطلاعات و تحقیقات کارآمد در امر قانونگذاری است که وابسته به مجلس شورای اسلامی بوده و در این قانون اختصاراً "مرکز" نامیده می‌شود.

ماده ۲- وظایف مرکز عبارتند از:

الف- مطالعه، پژوهش و ارائه نظرات کارشناسی در مورد تمام لوایح و طرحها به نمایندگان و کمیسیونهای تخصصی مجلس شورای اسلامی در زمان مناسب.

ب - گردآوری و بررسی نظرات محققان و پژوهشگران دانشگاه‌ها و مراکز تحقیقاتی، دستگاه‌های اجرایی، نهادها، گروه‌ها، انجمن‌های علمی و تخصصی و احزاب سیاسی و افکار عمومی در مورد نیازهای جامعه از نظر قانونگذاری.

ج - مطالعه و بررسی و پژوهش نسبت به حسن اجرای قوانین و ارائه پیشنهادهای کارشناسانه برای رفع موانع و مشکلات.

د - تأمین نیازهای اطلاعاتی کمیسیون‌ها و نمایندگان مجلس و برقراری نظام اطلاع‌رسانی.

ه - انجام پژوهش‌های موردی بر حسب درخواست هیأت ریسه، کمیسیون‌ها و نمایندگان مجلس.

و - انجام مأموریت‌های محوله در رابطه با کتابخانه‌های مجلس که از این پس زیر نظر مستقیم رییس مجلس قرار می‌گیرند.

ز - اشاعه نتایج مطالعات پژوهشی از طرق:

۱ - نشر کتب و نشریات مربوطه.

۲ - تشکیل گردهمایی‌های دوره‌ای.

۳ - انعکاس نظرات به واحدها و دستگاه‌های ذیربط با نظر هیأت ریسه مجلس شورای اسلامی. ۱/